

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

**Факультет економіки та управління
Кафедра національної економіки та публічного управління**

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ

Публічне управління
та адміністрування
28 Публічне управління
та адміністрування
281 Публічне управління
та адміністрування

Форма навчання: **очна (денна)**

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

на тему «Розвиток обороно-промислового комплексу в системі національної
безпеки України»

здобувача: **Бурака Сергія Олександровича** _____

Науковий керівник: *д.держ.упр.,доц. Запорожець Т.В.* _____

**Робота допущена до захисту перед екзаменаційною комісією
з атестації здобувачів вищої освіти (ЕК)**

Завідувач кафедри: *д.держ.упр.,проф. Карпенко О.В.* _____

Київ 2023

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА

Факультет економіки та управління
Кафедра національної економіки та публічного управління

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ

Публічне управління
та адміністрування
28 Публічне управління
та адміністрування
281 Публічне управління
та адміністрування

ПОГОДЖЕНО

Керівник проектної групи (гарант)
освітньо-професійної програми

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

_____ Н.В. Федірко

_____ О.В. Карпенко

_____ 2023 р.

_____ 2023 р.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ
здобувачу вищої освіти Бураку Сергію Олександровичу
очної (денної) форми навчання

на підготовку кваліфікаційної бакалаврської роботи

на тему «Розвиток обороно-промислового комплексу в системі національної безпеки України»

Тему затверджено наказом ректора Університету від «24» лютого 2023 р. № 373-ст

Кваліфікаційна бакалаврська робота виконується на матеріалах офіційних вебресурсів Міністерства оборони і укроборонпрому, наукових робіт, статей, підручників, чинних законах України.

План кваліфікаційної бакалаврської роботи

Розділ 1	Теоретичні засади дослідження розвитку оборонно-промислового комплексу в системі національної безпеки України
Розділ 2	Аналіз сучасного стану вітчизняного оборонно-промислового комплексу
Розділ 3	Основні напрями удосконалення оборонно-промислового комплексу в Україні в контексті національної безпеки
Об'єкт дослідження:	оборонно-промисловий комплекс
Предмет дослідження:	розвиток оборонно-промислового комплексу в системі національної безпеки України
Мета кваліфікаційної бакалаврській роботи:	аналіз сучасного стану оборонно-промислового комплексу України в системі національної безпеки та розробка рекомендацій щодо удосконалення його функціонування.

Конкретні завдання, які здобувач повинен виконати для досягнення поставленої мети:

У розділі 1	- дослідити поняття і сутність оборонно-промислового комплексу та системи національної безпеки; - визначити роль оборонно-промислового комплексу в системі національної безпеки України.
У розділі 2	- здійснити огляд стану оборонно-промислового комплексу в Україні; - проаналізувати функціонування оборонно-промислового комплексу зарубіжних країн; - дослідити чинники деструктивного впливу на розвиток оборонно-промислового комплексу в Україні в контексті забезпечення національної безпеки.
У розділі 3	- вивчити можливості провадження передового зарубіжного досвіду розвитку оборонної промисловості у вітчизняну практику; - сформулювати перспективи розвитку оборонно-промислового комплексу в Україні; - розробити рекомендації щодо підвищення ефективності функціонування оборонно-промислового комплексу в Україні.

**Завдання підготував
науковий керівник**

Т.В. Запорожець

« ____ » _____ 2023 р.

**Завдання одержав
здобувач**

С.О. Бурак

« ____ » _____ 2023 р.

Реферат

Кваліфікаційна бакалаврська робота містить 50 сторінок, 2 таблиці, 7 рисунків, список використаних джерел з 50 найменувань.

«Розвиток обороно-промислового комплексу в системі національної безпеки України»

Об'єкт дослідження. Оборонно-промисловий комплекс України.

Предмет дослідження. Розвиток оборонно-промислового комплексу в системі національної безпеки.

Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи – аналіз сучасного стану оборонно-промислового комплексу України в системі національної безпеки, та вироблення практичних рекомендацій щодо його удосконалення.

Відповідно до поставленої мети були визначені такі завдання:

- проаналізувати поняття і сутність досліджуваного комплексу;
- провести огляд сучасного стану вітчизняної оборонно-промислової галузі та розвинутих зарубіжних країн;
- дослідити чинники деструктивного впливу на розвиток оборонно-промислового комплексу;
- визначити основні напрями удосконалення оборонно-промислового комплексу в Україні в контексті національної безпеки;
- сформулювати перспективи розвитку оборонно-промислового комплексу в Україні та запропонувати рекомендації щодо його удосконалення.

Практичне значення отриманих результатів: Отримані результати можуть послужити основою для розробки методологічних підходів та інструментів для оцінки та прогнозування розвитку оборонно-промислового комплексу. Вони можуть бути використані для побудови моделей, розробки рекомендацій та стратегічного планування у сфері оборонної промисловості.

Рік виконання кваліфікаційної бакалаврської роботи 2023.

Рік захисту роботи 2023.

Ключові слова: обороно-промисловий комплекс, національна безпека, військово-промисловий комплекс, озброєння, військова обороно-промислова галузь.

ВІДГУК
про кваліфікаційну бакалаврську роботу
здобувача факультету економіки та управління освітньо-професійної програми
«Публічне управління та адміністрування»

Бурака Сергія Олександровича

на тему «**Розвиток обороно-промислового комплексу в системі
національної безпеки України**»

1. **Актуальність теми** обумовлюється перебуванням України у складному геополітичному середовищі, що передбачає постійну потребу в ефективному оборонно-промисловому комплексі для забезпечення своєї національної безпеки.

2. **Позитивні риси кваліфікаційної бакалаврської роботи:** одержані наукові результати належно обґрунтовані у відповідних розділах дослідження. Достовірність положень, висновків і рекомендацій, представлених в роботі, не викликає сумнівів з огляду на доцільне та результативне використання адекватно дібраної методології та сучасних підходів теоретичного наукового дослідження.

3. **Наявність самостійних розробок автора.** Автором запропоновано низку ключових рекомендації щодо основних напрямів удосконалення оборонно-промислового комплексу в Україні в контексті національної безпеки, зокрема: забезпечення стабільного та достатнього фінансування; розвиток власної технологічної бази; підтримка наукових досліджень та інновацій; співробітництво з іноземними партнерами тощо.

4. **Цінність теоретичних висновків та практичних рекомендацій:** впровадження передового зарубіжного досвіду розвитку оборонної промисловості у вітчизняну практику. Отримані в процесі дослідження результати свідчать про досягнення мети, вирішення поставлених завдань, що дало змогу сформулювати низку узагальнюючих висновків, пропозицій та рекомендацій, що мають теоретичне і практичне значення.

5. **Наявність недоліків:** робота значно виграла б у разі здійснення аналізу нормативно-правових аспектів за обраною темою дослідження.

6. **Загальна оцінка кваліфікаційної бакалаврської роботи та її допущення до захисту перед ЕК:** робота є закінченою, відповідає вимогам галузевого стандарту вищої освіти за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування», може бути допущена до захисту перед екзаменаційною комісією і заслуговує високої оцінки.

Науковий керівник:
доктор наук з державного управління,
доцент

Запорожець Т.В.

“ ____ ” _____ 2023р.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ РОЗВИТКУ ОБОРОННО-ПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ В СИСТЕМІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ.....	5
1.1. Поняття і сутність оборонно-промислового комплексу та системи національної безпеки	5
1.2. Роль оборонно-промислового комплексу в системі національної безпеки України.....	9
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ВІТЧИЗНЯНОГО ОБОРОННО- ПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ	14
2.1. Огляд стану оборонно-промислового комплексу в Україні.....	14
2.2. Функціонування оборонно-промислового комплексу зарубіжних країн	21
2.3. Чинники деструктивного впливу на розвиток оборонно-промислового комплексу в Україні в контексті забезпечення національної безпеки	26
РОЗДІЛ 3 ОСНОВНІ НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБОРОННО- ПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ	30
3.1. Впровадження передового зарубіжного досвіду розвитку оборонної промисловості у вітчизняну практику	30
3.2. Формулювання перспектив розвитку оборонно-промислового комплексу в Україні	35
3.3. Розробка рекомендацій щодо підвищення ефективності функціонування оборонно-промислового комплексу в Україні	37
ВИСНОВКИ.....	42
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	48

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

ОПК	Оборонно-промисловий комплекс
ОВТ	Озброєння та військова техніка
ПТРК	Переносний протитанковий ракетний комплекс

ВСТУП

Актуальність теми. Розвиток оборонно-промислового комплексу в системі національної безпеки України є надзвичайно актуальною темою в контексті сучасних викликів та загроз, з якими стикається держава. Україна продовжує бути у складному геополітичному середовищі, що передбачає постійну потребу в ефективному оборонно-промисловому комплексі для забезпечення своєї національної безпеки.

Російська агресія на сході країни, кібератаки, розвиток нових форм воєнної загрози вимагають сучасних інноваційних рішень у сфері оборонної промисловості. Розвиток цього комплексу є стратегічним завданням для України з метою забезпечення національної безпеки та суверенітету країни.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є визначення та аналіз сучасного стану оборонно-промислового комплексу України в системі національної безпеки, огляд і аналіз стану оборонно-промислових галузей зарубіжних країн, вивчення чинників деструктивного впливу на розвиток оборонно-промислового комплексу в Україні, визначення основних напрямків удосконалення оборонно-промислового комплексу в Україні в контексті національної безпеки, розробка рекомендацій щодо підвищення ефективності функціонування оборонно-промислового комплексу в Україні.

Завданнями даного дослідження є:

1. Проаналізувати поняття і сутність оборонно-промислового комплексу та системи національної безпеки та досліджено його роль.
2. Провести огляд сучасного стану вітчизняної оборонно-промислової галузі та розвинутих зарубіжних країн.
3. Дослідити чинники деструктивного впливу на розвиток оборонно-промислового комплексу в Україні в контексті забезпечення національної безпеки.
4. Визначити основні напрями удосконалення оборонно-промислового комплексу в Україні в контексті національної безпеки.

5. Сформулювати перспективи розвитку оборонно-промислового комплексу в Україні та запропоновано рекомендації щодо його удосконалення.

Об'єктом дослідження є оборонно-промисловий комплекс України.

Предметом дослідження є розвиток оборонно-промислового комплексу в системі національної безпеки.

Методи дослідження. При написанні даної роботи були використані такі методи дослідження, як аналіз літературних джерел, аналізування офіційних документів, стратегій, планів розвитку, законодавства та інших регулятивних актів, які стосуються оборонно-промислового комплексу, аналіз і порівняння.

Теоретична, методична та практична значущість отриманих результатів. В даній роботі узагальнено знання і теоретичні концепції про оборонно-промисловий комплекс і його роль в національній безпеці України і розкрито вплив різних факторів на його функціонування. Отримані результати можуть послужити основою для розробки методологічних підходів та інструментів для оцінки та прогнозування розвитку оборонно-промислового комплексу. Вони можуть бути використані для побудови моделей, розробки рекомендацій та стратегічного планування у сфері оборонної промисловості.

Інформаційна база дослідження. Наукові статті та публікації, статистичні дані, інформація з веб-сайтів, закони України.

Структура роботи. Кваліфікаційна бакалаврська робота містить 50 сторінок, 2 таблиці, 7 рисунків, список використаних джерел з 50 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ РОЗВИТКУ ОБОРОННО-ПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ В СИСТЕМІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

1.1. Поняття і сутність оборонно-промислового комплексу та системи національної безпеки

Розвиток оборонно-промислового комплексу (ОПК) в системі національної безпеки є складним та багатогранним процесом, який включає в себе економічні, політичні та соціальні аспекти і є однією із найважливіших складових системи національної безпеки України [1]. Для дослідження розвитку ОПК в системі національної безпеки України необхідно враховувати теоретичні засади таких наук, як політична економія, соціологія, політологія, правознавство та інші.

Однією з ключових теоретичних засад дослідження розвитку ОПК в системі національної безпеки є концепція економічної безпеки. Згідно з цією концепцією, економічна безпека держави забезпечується здатністю її економіки до стійкого розвитку та відстоювання національних інтересів у глобальному економічному просторі. У зв'язку з цим, розвиток ОПК є важливим елементом забезпечення економічної безпеки держави, оскільки він забезпечує створення та збереження робочих місць, залучення інвестицій в економіку, розвиток науково-технічного потенціалу та інші аспекти.

Іншою теоретичною засадою дослідження розвитку ОПК в системі національної безпеки є політична теорія. Згідно з нею, держава є ключовим актором в системі міжнародних відносин та забезпечення національної безпеки. Одним з інструментів забезпечення національної безпеки держави є збройні сили, які мають бути ефективними та сучасними. Розвиток ОПК, в свою чергу, забезпечує створення та модернізацію сучасної військової техніки та зброї, необхідної для виконання завдань забезпечення національної безпеки та захисту суверенітету та територіальної цілісності держави. Політична теорія також

підкреслює важливість забезпечення ефективності та ефективної координації різних секторів держави, що беруть участь у забезпеченні національної безпеки. У цьому контексті, розвиток ОПК має бути підкріплений ефективним управлінням, сприянням взаємодії та координації між різними підрозділами та іншими секторами держави.

Таким чином, теоретичні засади дослідження розвитку ОПК в системі національної безпеки України включають поняття національної безпеки, політичної теорії та економічної безпеки, а також підкреслюють необхідність ефективного управління та координації між різними секторами держави.

Розглянемо значення поняття «Оборонно-промисловий комплекс», що наведено у таблиці 1.1.

Табл.1.1 Тлумачення поняття «Оборонно-промисловий комплекс»

Джерело	Термін
ВЕЛИКА УКРАЇНСЬКА ЕНЦИКЛОПЕДІЯ	Оборонно-промисловий комплекс України - сукупність науково-дослідних, випробувальних організацій і виробничих підприємств, які виконують розробку, виробництво і постановку на озброєння військової та спеціальної техніки, спорядження, боєприпасів як для збройних сил України, так і на експорт.
Закон України «Про національну безпеку України»	Оборонно-промисловий комплекс України - сукупність органів державного управління, підприємств, установ і організацій промисловості та науки, що розробляють, виробляють, модернізують і утилізують продукцію військового призначення, надають послуги в інтересах оборони для оснащення та матеріального забезпечення сил безпеки і сил оборони, а також здійснюють постачання товарів військового призначення та подвійного використання, надання послуг під час виконання заходів військово-технічного співробітництва України з іншими державами

Джерело : Розроблено автором на основі [45, 46]

Оборонно-промисловий комплекс є невід'ємною складовою сектору безпеки і оборони, маючи основну мету - забезпечення оперативних можливостей сил та засобів сектору безпеки і оборони. Це досягається шляхом розробки та постачання новітніх зразків озброєння, військової та спеціальної техніки, а також

модернізації наявних засобів.

Отже, поняття «Оборонно-промисловий комплекс» можна визначити як доцільну розробку продукції військового призначення для забезпечення безпеки, а також для її експортування. Задля кращого розуміння зв'язку ОПК з національною безпекою розглянемо значення поняття “національна безпека”, що наведено в таблиці 1.2.

Табл.1.2 Тлумачення поняття «Національна безпека»

Джерело	Термін
Закон України «Про національну безпеку України»	Національна безпека - захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу та інших національних інтересів України від реальних та потенційних загроз
НЕЗАЛЕЖНИЙ АНАЛІТИЧНИЙ ЦЕНТР ГЕОПОЛІТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ Борисфен Інтел	Національна безпека — здатність країни своєчасно виявляти, запобігати і нейтралізувати реальні та потенційні загрози національним інтересам. Забезпечення національної безпеки здійснюється за умови пріоритетності національних інтересів, необхідності своєчасного вжиття заходів, адекватних характеру і масштабам загроз цим інтересам, і ґрунтується на засадах правової демократичної держави.
Дзьобань О.П. Національна безпека в умовах соціальних трансформацій	Національна безпека держави – це головний аспект її існування не тільки як суб'єкта міжнародного права, а і як захисника прав і свобод своїх громадян. Захист національних інтересів є запорукою існування суверенної держави, гарантією самозбереження та стабільного розвитку суспільства.

Джерело : Розроблено автором на основі [3, 43, 44]

Тож, з вищезазначених тлумачень можемо визначити, що національна безпека - це комплекс політичних, економічних, правових, дипломатичних, військових та інших заходів, які спрямовані на захист територіальної цілісності, суверенітету та національних інтересів країни в умовах загрози.

Як бачимо, оборонно-промисловий комплекс та національна безпека мають

дуже тісний зв'язок і взаємозалежність. ОПК забезпечує розробку, виробництво та постачання озброєння, військової техніки, систем зв'язку та інших засобів безпеки. Це включає в себе важливі елементи, такі як бойова техніка, військові літаки, кораблі, бронетехніка, ракетні системи, комп'ютерні системи, засоби зв'язку та багато іншого.

Ефективний розвиток ОПК дозволяє країні мати сильні оборонні сили, здатні відстояти свою територіальну цілісність та національну безпеку. ОПК забезпечує належну відповідь на потенційні загрози та виклики, забезпечуючи країну необхідними засобами для дотримання мирних домовленостей, захисту внутрішнього порядку, а також здійснення захисту в разі військової агресії.

Водночас, національна безпека є передумовою для ефективного функціонування ОПК. Забезпечення безпеки країни, її стабільності, захисту від загроз зовнішньої та внутрішньої природи створює сприятливі умови для розвитку оборонно-промислового комплексу [3].

Надійна національна безпека сприяє стабільності і підтримці інвестицій у ОПК, дозволяючи країні розширювати свої виробничі потужності, розвивати технології та забезпечувати вчасне фінансування і розробку нових інноваційних рішень.

Крім того, національна безпека забезпечує захист інтелектуальної власності, конфіденційності та технологічних секретів ОПК, що є важливим для збереження конкурентоспроможності та запобігання несанкціонованому доступу до важливих даних.

Таким чином, ОПК і національна безпека взаємодіють і взаємозалежні. Розвиток сильного та стійкого оборонно-промислового комплексу сприяє національній безпеці, а національна безпека створює передумови для розвитку і підтримки ОПК. Обидва аспекти важливі для забезпечення суверенітету, захисту національних інтересів та забезпечення миру і стабільності в країні.

Однак система національної безпеки також включає в себе багато інших елементів, таких як політичні, економічні та дипломатичні заходи. Отже, ОПК не є єдиним чинником, який визначає ступінь національної безпеки, але він має

важливе значення для забезпечення міцності системи національної безпеки в цілому.

Оборонно-промисловий комплекс є важливою складовою не тільки для забезпечення безпеки країни, але й для розвитку економіки. Військова промисловість є великим споживачем ресурсів та виробництвом високотехнологічної продукції, що може стимулювати розвиток інших галузей економіки, таких як наука, транспорт, енергетика та інші.

Крім того, ОПК може забезпечувати країну експортом військової техніки та зброї, що може бути джерелом доходів для держави. Проте, важливо забезпечувати контроль за експортом військової техніки та зброї, щоб не допустити їх попадання до рук небезпечних режимів або терористичних організацій.

Також варто відзначити, що розвиток та модернізація ОПК можуть вимагати значних витрат, тому важливо забезпечувати ефективне використання державних ресурсів та підтримку інновацій в цій галузі. Крім того, важливо забезпечувати взаємодію між ОПК та іншими складовими системи національної безпеки, щоб забезпечити комплексний та ефективний захист країни в цілому [1, с. 2].

1.2. Роль оборонно-промислового комплексу в системі національної безпеки України

Беручи до уваги значення термінів “оборонно-промисловий комплекс” і “національна безпека”, маємо, що ОПК має важливу роль в системі національної безпеки України, оскільки забезпечує виробництво та постачання військової техніки та зброї для потреб національної оборони. Розвиток і підтримання дієздатності оборонно-промислового комплексу є невід’ємною складовою безпеки держави.

Основні завдання оборонно-промислового комплексу полягають у забезпеченні військової потреби держави в сучасній військовій техніці, розробці

та виробництві нових зразків зброї та військової техніки, а також в модернізації та ремонті вже існуючих зразків. Важливою функцією оборонно-промислового комплексу є також забезпечення наукових досліджень та розробок в галузі оборонної техніки та технологій.

Крім того, оборонно-промисловий комплекс забезпечує розвиток національної економіки, створюючи робочі місця та залучаючи інвестиції в галузь. Також він забезпечує здатність держави відстоювати свої національні інтереси в міжнародному співтоваристві та забезпечувати мир та стабільність в регіоні.

Так, оборонно-промисловий комплекс грає важливу роль у розвитку національної економіки. Він забезпечує створення робочих місць, залучення інвестицій та розвиток високотехнологічних галузей. Крім того, він забезпечує здатність держави відстоювати свої національні інтереси в міжнародному співтоваристві та забезпечувати мир та стабільність в регіоні [4].

У контексті системи національної безпеки України, оборонно-промисловий комплекс є важливим елементом в забезпеченні обороноздатності країни та захисту її територіальної цілісності та суверенітету. Він забезпечує виробництво та постачання військової техніки та обладнання для Збройних Сил України, здійснює розробку та виробництво зброї та військової техніки, а також забезпечує їхнє технічне обслуговування та модернізацію.

Окрім того, оборонно-промисловий комплекс здійснює дослідження та розробки в галузі оборонної техніки, що дозволяє підвищувати обороноздатність країни та розробляти нові технології, які можуть бути застосовані у різних галузях національної економіки.

Зазначений раніше напрямок діяльності оборонно-промислового комплексу є особливо важливим у контексті сучасної геополітичної ситуації, оскільки забезпечення національної безпеки та здатності держави відстоювати свої інтереси є актуальним завданням. У зв'язку з цим, розвиток та підтримання дієздатності оборонно-промислового комплексу має залишатись одним з пріоритетних напрямків національної політики України. Водночас, важливо

забезпечити ефективне використання ресурсів та підвищення конкурентоспроможності вітчизняних виробників на міжнародному ринку зброї та військової техніки, що дозволить не тільки забезпечити національну безпеку, але й зміцнити економіку країни.

Таким чином, оборонно-промисловий комплекс є ключовим фактором національної безпеки України та важливим елементом розвитку національної економіки.

Тож, розвиток оборонно-промислового комплексу є важливим елементом забезпечення економічної та національної безпеки держави. Цей процес включає в себе економічні, політичні та соціальні аспекти.

Оборонно-промисловий комплекс є важливою складовою не тільки для забезпечення безпеки країни, але й для розвитку економіки. Військова промисловість може стимулювати розвиток інших галузей економіки, таких як наука, транспорт, енергетика та інші.

Держава є ключовим актором в системі міжнародних відносин та забезпечення національної безпеки. Розвиток оборонно-промислового комплексу є інструментом забезпечення національної безпеки держави, оскільки він забезпечує створення та модернізацію сучасної військової техніки та зброї, необхідної для виконання завдань забезпечення національної безпеки та захисту суверенітету та територіальної цілісності держави [5].

Розвиток оборонно-промислового комплексу в системі національної безпеки вимагає ефективного управління та координації між різними секторами держави.

Оборонно-промисловий комплекс може забезпечувати країну експортом військової техніки та зброї, що може бути джерелом доходів для держави. Проте важливо забезпечувати контроль за експортом військової техніки та зброї, щоб не допустити їх попадання до рук небезпечних організацій та країн.

Крім того, розвиток оборонно-промислового комплексу може мати і соціальний вплив. Створення нових робочих місць у цій галузі може підвищити рівень зайнятості та доходів населення. Також, військова промисловість може

стимулювати розвиток науки та технологій, що може мати позитивний вплив на інноваційну активність економіки.

Однак, розвиток оборонно-промислового комплексу також може мати й негативний вплив. Наприклад, військові витрати можуть складати значну частину державного бюджету, що може впливати на інші сфери економіки та соціальні програми. Також, виробництво військової техніки та зброї може мати негативний вплив на довкілля та здоров'я людей [7].

Отже, розвиток оборонно-промислового комплексу має багато аспектів, які потребують уваги та розгляду з боку держави. Важливо забезпечити ефективне управління та контроль за розвитком цієї галузі, щоб забезпечити національну безпеку держави, розвиток економіки та соціальний прогрес, уникнувши негативних наслідків.

У підсумку, можна зробити наступні висновки щодо теоретичних засад дослідження розвитку оборонно-промислового комплексу в системі національної безпеки України:

- Оборонно-промисловий комплекс (ОПК) представляє собою комплексну систему, як державного так і приватного секторів, що об'єднує виробництво, наукові дослідження та технологічний розвиток, спрямовані на виготовлення та модернізацію військової техніки та зброї.
- Система національної безпеки включає ширший спектр складових, включаючи політичну, економічну, інформаційну та соціальну сфери, а також військову складову, в яку входить ОПК.
- Оборонно-промисловий комплекс і система національної безпеки в Україні мають тісний зв'язок і взаємозалежність. ОПК відіграє важливу роль у забезпеченні розробки, виробництва та постачання озброєння, військової техніки та засобів безпеки для забезпечення національної безпеки.
- Національна безпека є передумовою для ефективного функціонування оборонно-промислового комплексу. Забезпечення безпеки країни створює сприятливі умови для розвитку ОПК, стабільності і підтримки інвестицій. Вона сприяє стабільності та підтримці інвестицій у ОПК, розвитку технологій та

забезпеченню фінансування і розробки нових інноваційних рішень.

- Основні напрями удосконалення оборонно-промислового комплексу в Україні в контексті національної безпеки включають стабільне та достатнє фінансування, розвиток власної технологічної бази, підтримку наукових досліджень та інновацій, а також співробітництво з іноземними партнерами.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ВІТЧИЗНЯНОЇ ОБОРОННО-ПРОМИСЛОВОЇ ГАЛУЗІ

2.1. Огляд стану оборонно-промислової галузі в Україні

На сьогоднішній день, основні засади Воєнної доктрини України (рис. 2.1) визначають конкретні кроки, які держава має здійснити, щоб уникнути відставання у розвитку основних видів озброєння і військової техніки в умовах зовнішньої агресії. Це включає пріоритетну модернізацію Збройних Сил, розвиток національного оборонно-промислового комплексу, залучення іноземної технологічної допомоги та забезпечення надійного постачання новітньої військової техніки. Держава також активно співпрацює з міжнародними партнерами з метою обміну досвідом і створення сильних альянсів для забезпечення своєї безпеки та стійкості в регіоні.

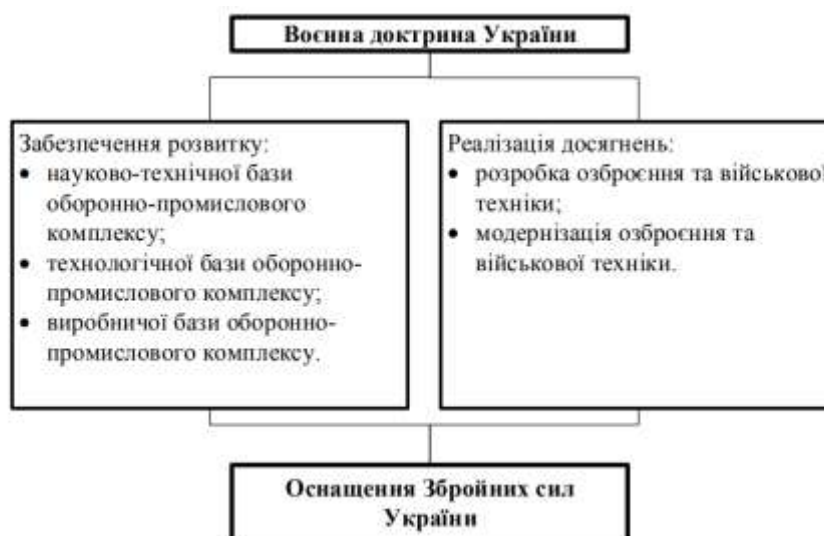

Рисунок 2.1 - Засади Воєнної доктрини України.

Джерело: Розроблено автором на основі [42].

Відповідно до Закону України "Про національну безпеку України" [6], оборонно-промисловий комплекс України охоплює сукупність органів

державного управління, підприємств, установ і організацій промисловості та науки, які займаються розробкою, виробництвом, модернізацією і утилізацією продукції військового призначення, наданням послуг в інтересах оборони для забезпечення потреб сил безпеки і сил оборони, а також здійснюють постачання товарів військового призначення та подвійного використання, надання послуг військового призначення під час виконання заходів військово-технічного співробітництва України з іншими державами [3].

Проте визначення не уточнює, що до складу оборонно-промислового комплексу України входять не тільки державні, але й приватні підприємства. На сьогодні приватні оборонні підприємства мають значний вплив на забезпечення потреб Збройних Сил України. На рисунку 2.1 наведено графік частки приватних компаній в державному оборонному замовленні.

Рисунок 2.2 - Частка приватних компаній в державному оборонному замовленні

Джерело : Розроблено автором на основі [45]

Як бачимо, частка приватних компаній у структурі державних оборонних замовлень з кожним роком тільки зростає. Це може бути спричинено низкою факторів:

- Реформи та лібералізація: Україна активно проводить реформи в оборонному секторі, спрямовані на залучення приватних компаній. Це включає спрощення процедур закупівель, створення сприятливого підприємницького середовища.

- Пошук ефективних рішень: Україна шукає ефективні та інноваційні рішення для своїх оборонних потреб. Приватні компанії, зокрема стартапи та інноваційні підприємства, можуть пропонувати нові технології та рішення, які відповідають потребам сучасного оборонного комплексу.

- Розвиток конкурентоспроможності: Приватні компанії в Україні активно збільшують свою конкурентоспроможність та виробничі потужності. Вони інвестують у розвиток технологій, набувають досвіду в реалізації оборонних проектів та підвищують якість своєї продукції.

Зазначено, що приватні підприємства виробляють більше половини державного оборонного замовлення, що становить 60-70% [45]. Це свідчить про значний внесок приватного сектору в розвиток оборонно-промислового комплексу України і підкреслює важливість співпраці між державними та приватними підприємствами в цій сфері.

Враховуючи вищезазначене, запропоновано наступне визначення поняття оборонно-промислового комплексу - це сфера національної економіки, до якої належать підприємства, установи та організації промисловості та науки всіх форм власності, які займаються розробкою, виробництвом, модернізацією та утилізацією продукції військового призначення, наданням послуг в інтересах оборони для оснащення та матеріального забезпечення сил безпеки та оборони держави, а також здійснюють експортно-імпортні операції на світовому ринку зброї та товарів військового призначення подвійного використання та надання послуг військового призначення під час виконання заходів військово-технічного співробітництва України з іншими державами [4].

З урахуванням всього вищезазначеного структуру оборонно-промислового комплексу можна зобразити за допомогою рисунку 2.3.

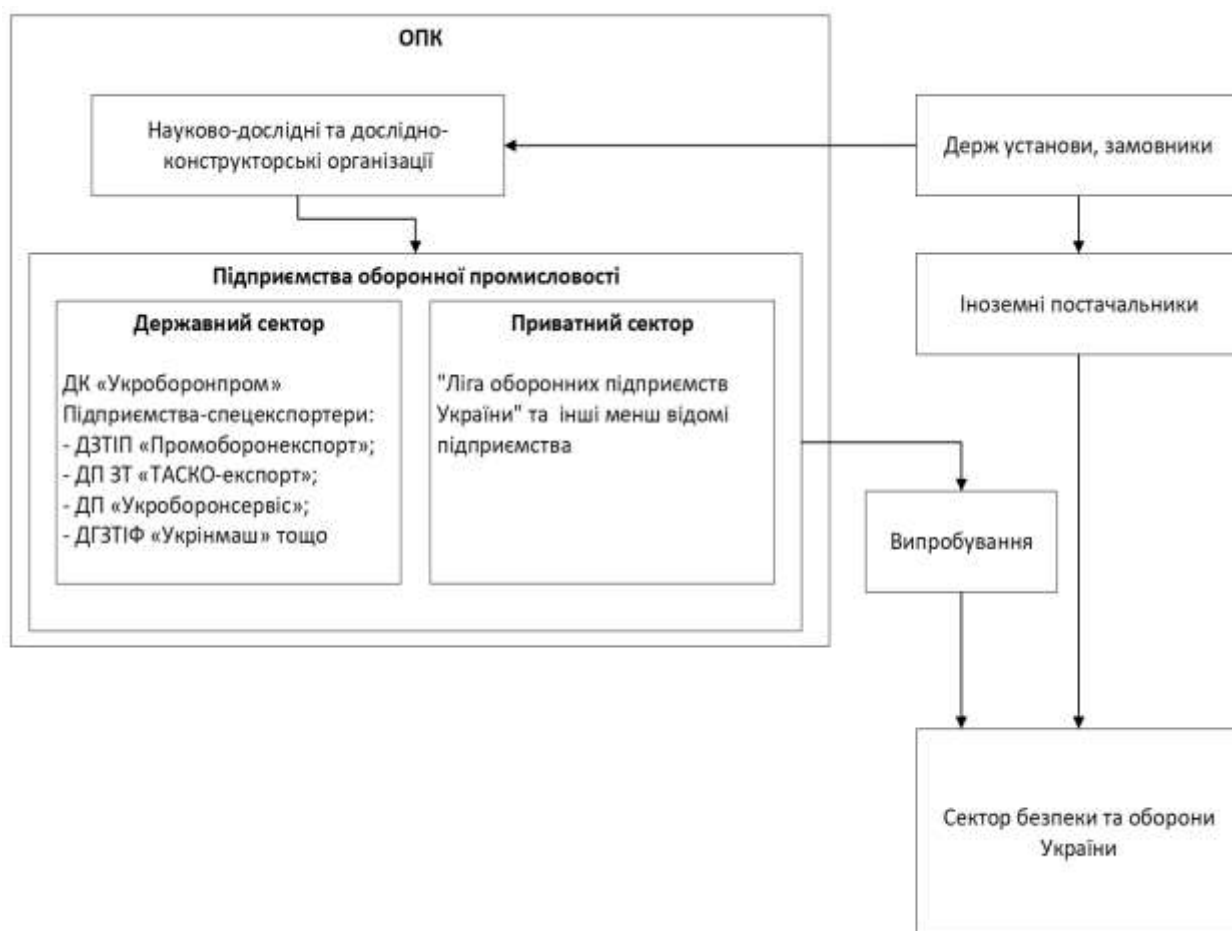

Рисунок 2.3 - Структура оборонно-промислового комплексу України

Джерело : Розроблено автором на основі [45]

Як бачимо, сектор безпеки та оборони України складається з трьох складових: державний сектор, приватний сектор та іноземні постачальники.

В умовах повномасштабної війни військова безпека є безумовним пріоритетом національної безпеки і визначає домінування воєнних інтересів над економічними. Задачі збройно-технічного забезпечення збройних сил у воєнних умовах визначаються оперативно-тактичними діями збройних сил, що є вихідними засадами планування національного виробництва озброєння та військової техніки (ОВТ) і продукції подвійного призначення. Головними стратегічними цілями України у поточній російсько-українській війні мають бути збереження державного суверенітету та відновлення територіальної цілісності України. Стратегічні цілі поточної війни відповідають вимогам чинного національного законодавства, міжнародних угод і геополітичного становища

країни (рис. 2.4) [5; 6].

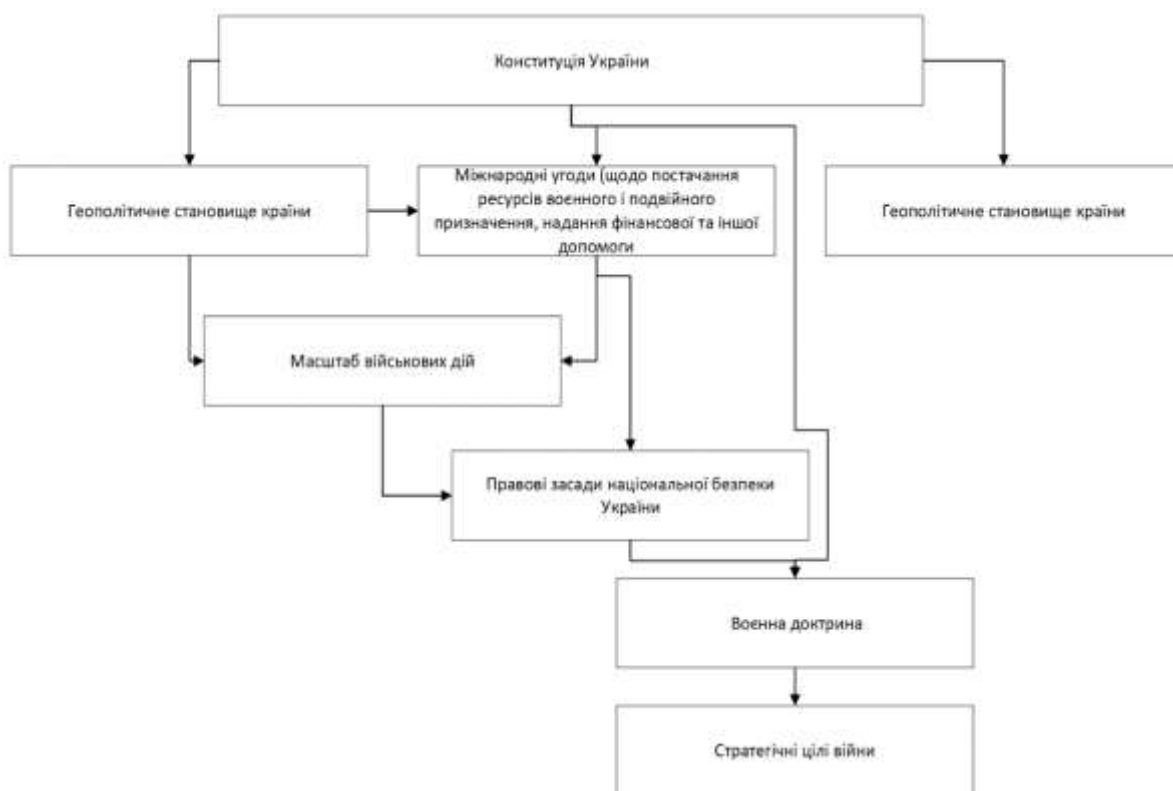

Рисунок 2.4 - політико-правові засади визначення стратегічних цілей війни
Джерело: розроблено автором на основі [5, 6]

Оборонно-промислова галузь в Україні є важливим елементом національної безпеки країни та забезпечення обороноздатності Збройних Сил. Згідно з офіційними даними, оборонна промисловість України забезпечує випуск різноманітної військової техніки, зокрема танків, броньованих транспортних засобів, бойових машин піхоти, артилерії, ракетно-космічних комплексів, літаків та вертольотів [7].

Однак, стан української оборонної промисловості є далеко не ідеальним. Значна частина підприємств, що спеціалізуються на виробництві військової техніки, знаходяться у складних економічних умовах. Часто це пов'язано з відсутністю замовлень на продукцію та недостатнім фінансуванням з боку держави. Є також проблеми з модернізацією техніки та відсутністю сучасних технологій, що обмежує можливості українських виробників.

Уряд України веде активну роботу над розвитком оборонно-промислової галузі, сприяє створенню та розвитку вітчизняних виробників військової техніки та забезпеченню їхнього фінансування. Також проводяться реформи, спрямовані на зміцнення військово-промислового комплексу та забезпечення ефективного використання його потенціалу.

Україна співпрацює зі світовими лідерами в області військової техніки та технологій, такими як США, Велика Британія, Франція, Ізраїль та інші. Україна має значний досвід співпраці з Європейськими країнами у сфері військової техніки та технологій, зокрема з Німеччиною, Польщею, Чехією та Швецією.

Україна також бере участь у міжнародних програмах співпраці у галузі військової техніки та технологій, зокрема у програмі "Партнерство заради миру" [8]. У рамках цієї програми Україна отримує фінансову та технічну підтримку від партнерів з інших країн, що дозволяє їй розвивати свої власні військові технології та підвищувати ефективність своїх збройних сил.

Зокрема, Україна співпрацює з США у рамках програми забезпечення безпеки та підтримки, яка дозволяє Україні отримувати військову техніку та інші важливі ресурси для своїх збройних сил. Також Україна співпрацює з НАТО та бере участь у спільних військових навчаннях та міжнародних миротворчих місіях.

Так, на жаль, Україна стикається зі значними проблемами у своїй власній оборонно-промисловій галузі. Найбільш серйозними проблемами є застаріле обладнання, відсутність інвестицій та модернізації, низький рівень автоматизації та комп'ютеризації виробництва, нестача кваліфікованих кадрів та відсутність механізмів підтримки малого та середнього бізнесу в галузі.

У зв'язку з цим, уряд України активно працює над реформою оборонно-промислового комплексу, зокрема, здійснюється перехід до виробництва новітніх зразків військової техніки та експорту продукції, залучення іноземних інвестицій та технологій, створення сприятливого інвестиційного клімату, модернізація та реконструкція підприємств, що виробляють військову техніку та комплектуючі, підвищення якості та конкурентоздатності продукції, підвищення рівня кваліфікації працівників галузі та залучення молодих фахівців.

Також, Україна активно працює над укладанням міжнародних угод з іншими країнами з метою спільного розвитку військової техніки та технологій. Зокрема, Україна здійснює співпрацю з країнами-членами НАТО та країнами-партнерами в рамках Програми з партнерства заради миру [9].

Організаційно-функціональне забезпечення оборонно-промислового комплексу України включає в себе ряд організаційних та управлінських структур, які забезпечують розвиток галузі та її функціонування. Основними структурами є Міністерство оборони [10], Державна комісія України з питань оборонної промисловості та технічного забезпечення [46], а також підприємства-виробники військової техніки та обладнання.

Міністерство оборони є ключовим органом державного управління, який відповідає за забезпечення національної безпеки та оборони країни. Він здійснює координацію та контроль за діяльністю підприємств оборонно-промислового комплексу, розробкою та виробництвом військової техніки, а також забезпеченням потреб Військових Збройних Сил України.

Державна комісія України з питань оборонної промисловості та технічного забезпечення відповідає за реалізацію державної політики у галузі оборонної промисловості, розробку та виробництво нових видів військової техніки, а також вивчення технологій та інновацій у галузі військового виробництва.

Підприємства-виробники військової техніки та обладнання є ключовими учасниками оборонно-промислового комплексу України. Найбільші з них - це державні підприємства, такі як "Укроборонпром" [45], "Антонов" [47] та "Укрспецекспорт" [48]. Вони займаються розробкою та виробництвом військової техніки та забезпечують потреби Збройних Сил України та інших країн-партнерів.

Однак, організаційно-функціональне забезпечення цих підприємств залишається недостатнім і вимагає значних покращень. Вони мають складну структуру, що часто призводить до надмірної бюрократії та погіршення ефективності роботи. Також, інфраструктура підприємств часто потребує модернізації та реконструкції. Крім того, недостатньою є інтеграція підприємств-виробників у міжнародну ланку постачань та співпраці з іноземними партнерами.

Недостатня конкурентоспроможність та обмежена експортна потужність також обмежують можливості підприємств-виробників [10].

Нарешті, важливо зазначити, що прозорість управління та дотримання стандартів етики в оборонному секторі також є важливим аспектом організаційно-функціонального забезпечення оборонно-промислового комплексу України. Недотримання цих стандартів може призвести до негативних наслідків для репутації країни та обмежити можливості співпраці з іноземними партнерами.

2.2. Функціонування оборонно-промислової галузі зарубіжних країн

Оборонно-промислова галузь є важливим компонентом національної безпеки та економіки багатьох країн світу. Основні функції оборонно-промислової галузі полягають у розробці, виробництві та постачанні військової техніки, озброєння та іншого військового обладнання для забезпечення національної безпеки та виконання міжнародних зобов'язань.

Стан та функціонування оборонно-промислової галузі в кожній країні залежить від її потреб у військовому обладнанні та військовій техніці, а також від рівня розвитку внутрішнього виробництва. У деяких країнах, таких як США та Китай, оборонно-промисловий комплекс є однією з найбільших галузей економіки та має значний вплив на геополітичну ситуацію у світі. На рисунку 2.2 наведено 7 країн, що вкладають найбільшу кількість бюджетних коштів у розвиток оборонно-промислової галузі.

Оборонно-промислова галузь розвинена в багатьох країнах Європи. Наприклад, в Швеції, Франції та Німеччині є великі виробники військової техніки та озброєння, які успішно працюють на світовому ринку. Крім того, країни ЄС активно співпрацюють у сфері оборонної промисловості та науки, розробляють спільні проекти та програми з підвищення якості виробництва та забезпечення безпеки.

У країнах, які ведуть активну зовнішньополітичну діяльність, таких як США, оборонно-промисловий комплекс має важливе значення для забезпечення

власної безпеки та захисту національних інтересів. Оборонна галузь в цих країнах має значний бюджет та високі технології, що дозволяє їм розробляти та виготовляти сучасне військове обладнання та зброю (рисунк 2.5).

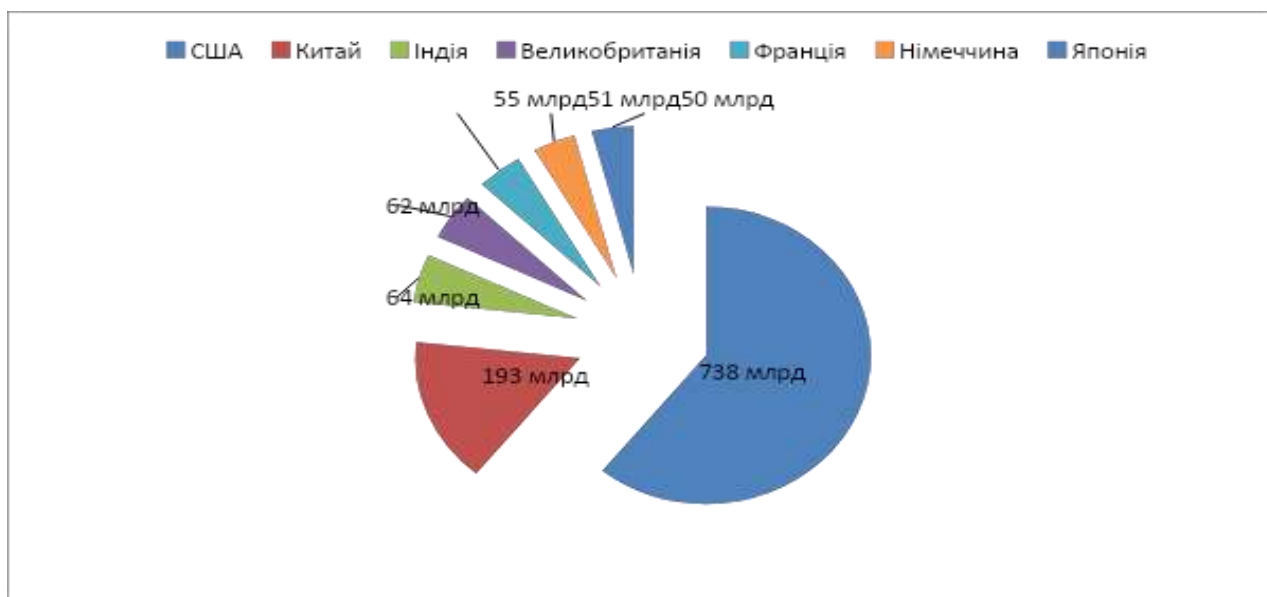

Рисунок 2.5 - витрати на розвиток оборонно-промислової галузі в 2020 році

Джерело: розроблено автором на основі URL: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/04597222.2021.1868791?journalCode=tmb20>

У міжнародній практиці існує поняття «Озброєння і військова техніка» (ОіВТ), що включає звичайні види озброєнь, військову і спеціальну техніку. Види ОіВТ приведені на рисунку 2.6.

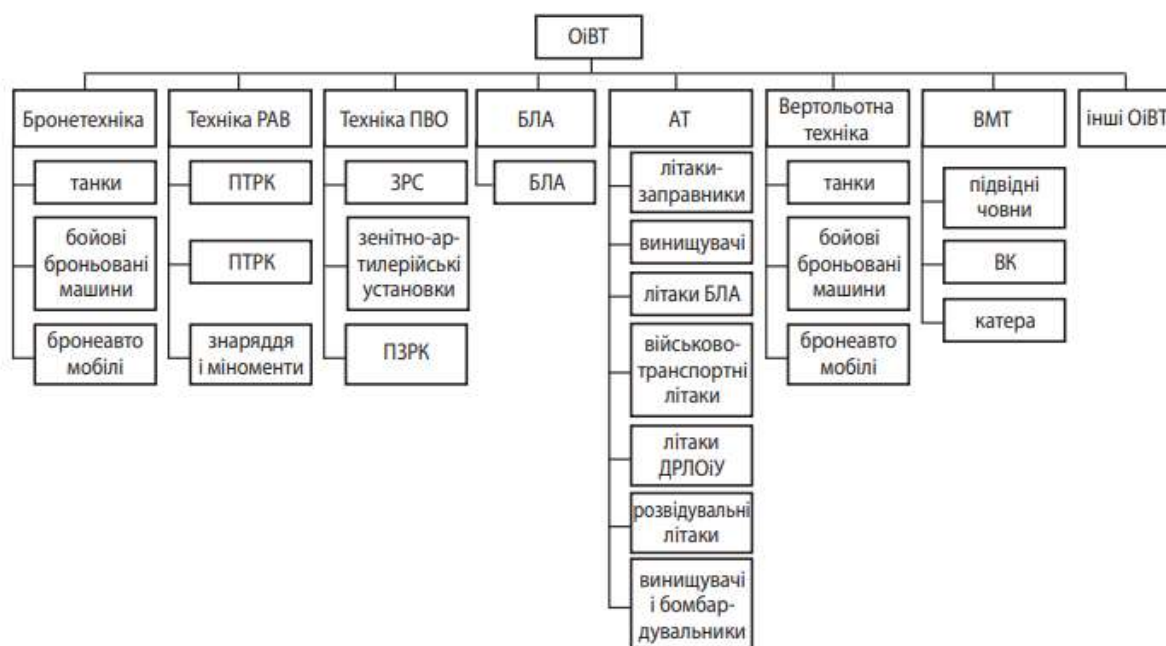

Рисунок 2.6 - види озброєнь і військової техніки

Джерело: [17]

Оборонно-промисловий комплекс в США є одним з найбільших та найрозвиненіших у світі. Він складається з підприємств, що займаються розробкою та виробництвом різноманітної військової техніки, включаючи літаки, кораблі, танки, ракети та зброю.

Національна політика США у сфері оборонної промисловості базується на державному замовленні. Уряд США закуповує велику кількість військової техніки, що створює значний попит на продукцію підприємств оборонно-промислового комплексу. Таким чином, військове замовлення є основним джерелом доходів більшості компаній цієї галузі.

Окрім державного замовлення, у США існує широке співробітництво між державними підприємствами та приватним сектором. Багато компаній отримують фінансову підтримку від уряду США, щоб проводити дослідження та розробки нових технологій у сфері оборонної промисловості.

Оборонний бюджет США є найбільшим у світі і складає близько 3,5% ВВП [11]. Він забезпечує фінансування військових операцій, досліджень та розробок у сфері оборонної промисловості, а також закупівлю нової техніки та зброї.

У США діють такі головні підприємства оборонної промисловості, як Lockheed Martin, Boeing, Raytheon, Northrop Grumman, General Dynamics та інші. Вони є провідними виробниками військової техніки та зброї в світі [12].

Оперативне управління виробництвом в США здійснюється за допомогою централізованих систем управління та контролю, які включають в себе різноманітні програми та технічні засоби для моніторингу та підтримки виробничих процесів. Підприємства співпрацюють з університетами та дослідницькими центрами з метою розробки та впровадження нових технологій, що дозволяє забезпечити високий рівень конкурентоспроможності продукції.

Загалом більшість країн експортує ОіВТ. Так, на рисунку 2.7 наведено 20 найбільших експортерів зброї і військової техніки у 2015-2019 роках.

Exporter	Share of arms exports (%)		Per cent change from 2010–14 to 2015–19 ^a
	2015–19	2010–14	
1 United States	36	31	23
2 Russia	21	27	-18
3 France	7.9	4.8	72
4 Germany	5.8	5.3	17
5 China	5.5	5.5	6.3
6 United Kingdom	3.7	4.6	-15
7 Spain	3.1	2.9	13
8 Israel	3.0	1.8	77
9 Italy	2.1	2.7	-17
10 South Korea	2.1	0.9	143
11 Netherlands	1.9	2.0	-2.8
12 Ukraine	1.0	2.8	-63
13 Switzerland	0.9	0.9	2.6
14 Turkey	0.8	0.5	86
15 Sweden	0.6	1.8	-65
16 Canada	0.6	0.9	-33
17 Norway	0.4	0.6	-30
18 UAE	0.4	0.2	86
19 Australia	0.3	0.3	11
20 Belarus	0.3	0.5	-23

Рисунок 2.7 - найбільші експортери ОіВТ у 2015-2019 роках

Джерело: [50]

Також, у США функціонує широка система закупівель, що дозволяє

державному сектору забезпечити свої потреби в військовій техніці та обладнанні. Уряд США регулярно здійснює закупівлі військової техніки та обладнання, що створює стабільний попит на продукцію оборонно-промислового комплексу та сприяє розвитку галузі.

Крім того, у США існують сильні оборонні дослідження та розробки, що дозволяють створювати нові технології та продукти, які забезпечують високий рівень безпеки та ефективності.

У цілому, функціонування оборонно-промислового комплексу в США базується на високому рівні організації та управління, сильній системі досліджень та розробок, а також широкій системі закупівель, що дозволяє забезпечувати потреби військового сектору та забезпечувати стабільний розвиток галузі [13].

Оборонно-промислова галузь Франції є однією з найбільших у Європі та має важливе значення для забезпечення національної безпеки та здійснення зовнішньополітичних завдань країни. Французький оборонний сектор охоплює багато галузей, таких як виробництво бойової техніки, ракетної техніки, електроніки, комунікаційного обладнання та інших.

У Франції існує декілька ключових підприємств, що спеціалізуються на виробництві бойової техніки, таких як компанії Dassault Aviation, Airbus Group, Nexter Systems та Thales Group [14].

Крім того, у Франції є багато малих та середніх підприємств, які займаються виробництвом електроніки, систем зв'язку та іншої техніки, яка може бути використана у військових цілях.

Оборонна промисловість Франції є великим роботодавцем, займаючи близько 200 000 людей. Крім того, уряд Франції активно підтримує розвиток оборонної промисловості країни, інвестуючи значні кошти у дослідження та розвиток нових технологій.

У Франції існують також міжнародні партнерства та співпраця з іншими країнами в галузі виробництва бойової техніки та зброї. Наприклад, Франція співпрацює з Німеччиною та Італією в рамках проекту виробництва танку нового покоління "Main Ground Combat System" (MGCS). Крім того, Франція входить до

складу міжнародних оборонних альянсів, таких як НАТО.

Помітно, що у Франції оборонно-промисловий комплекс має значний вплив на економіку країни та забезпечення національної безпеки. Державні закупівлі є важливою складовою цього сектору, але також існують підприємства, які успішно працюють на міжнародному ринку та експортують свої вироби [15, 16].

Зауважимо, що оборонно-промислова галузь є важливим елементом економіки не тільки Франції, але й інших країн. Розвиток технологій та виробництва бойової техніки забезпечує здатність країни захищати свої інтереси та забезпечувати свою безпеку від зовнішніх загроз.

Однак, з іншого боку, така промисловість може також призвести до зброєзбереження та ризиків міжнародного конфлікту. Тому важливо забезпечувати баланс між розвитком оборонно-промислової галузі та розвитком інших галузей економіки та соціальних секторів, а також вживати заходів для попередження військових конфліктів та сприяння міжнародній співпраці.

2.3. Чинники деструктивного впливу на розвиток оборонно-промислового комплексу в Україні в контексті забезпечення національної безпеки

Розвиток оборонно-промислового комплексу в Україні зустрічається з рядом проблем та перешкод, які впливають на ефективність галузі. Однією з найбільших проблем є недостатня фінансова підтримка з боку держави. З метою скорочення бюджетних видатків, держава зменшує видатки на оборонні потреби, що призводить до скорочення фінансування військових досліджень та розробок, а також до обмеження замовлень на обладнання для збройних сил. Недостатнє фінансування також призводить до зниження конкурентоспроможності українських оборонних підприємств на світовому ринку.

Ще однією проблемою є недостатня модернізація виробництва та застаріла технологічна база. Багато оборонних підприємств ще працюють на застарілих

технологіях та не мають достатнього рівня автоматизації та механізації виробництва, що призводить до збільшення трудових витрат та зниження ефективності виробництва. Недостатня модернізація також призводить до неможливості конкурувати на світовому ринку з більш сучасними конкурентами.

До цього додається відсутність кваліфікованих кадрів. Низький рівень зарплат та відсутність перспективи кар'єрного росту призводить до відходу фахівців з галузі, а також до недостатньої кількості молодих кадрів. Це призводить до складнощів у розробці нових технологій та обмежує можливості підприємств у вивченні нових ринків.

Крім того, в Україні існує проблема корупції та бюрократії, що ускладнює роботу підприємств та знижує їхню конкурентоспроможність. Недостатня прозорість у закупівлях оборонної продукції та послуг, а також відсутність ефективних механізмів контролю за виконанням умов договорів, є серйозними перешкодами у розвитку галузі.

Додатковою проблемою є недостатнє сприйняття суспільством та владою важливості розвитку оборонно-промислового комплексу. Багато людей не розуміють, що залежність від імпортової військової техніки та технологій може загрожувати національній безпеці країни, а держава не завжди надає достатню увагу цій проблемі.

Також слід зазначити, що війна в країні також негативно впливає на розвиток оборонно-промислового комплексу. Частка оборонної продукції, що виробляється для потреб потужних армій, скорочується, тому що значні кошти й ресурси направляються на потреби військових дій.

Усі ці проблеми та перешкоди складають складну ситуацію в оборонному секторі України, але зосередження уваги на їх вирішенні може допомогти досягти успіху в розвитку оборонно-промислового комплексу в Україні. Для цього необхідно провести серйозні реформи у галузі та прийняти стратегічні рішення, які б допомогли вирішити ці проблеми. Тож, в умовах повномасштабної війни військова безпека є безумовним пріоритетом національної безпеки і визначає домінування воєнних інтересів над економічними.

Згідно з офіційними даними, оборонна промисловість України забезпечує випуск різноманітної військової техніки, зокрема танків, броньованих транспортних засобів, бойових машин піхоти, артилерії, ракетно-космічних комплексів, літаків та вертольотів.

На жаль, Україна стикається зі значними проблемами у своїй власній оборонно-промисловій галузі. Найбільш серйозними проблемами є застаріле обладнання, відсутність інвестицій та модернізації, низький рівень автоматизації та комп'ютеризації виробництва, нестача кваліфікованих кадрів та відсутність механізмів підтримки малого та середнього бізнесу в галузі.

Стан та функціонування оборонно-промислової галузі в кожній країні залежить від її потреб у військовому обладнанні та військовій техніці, а також від рівня розвитку внутрішнього виробництва. У деяких країнах, таких як США, оборонно-промисловий комплекс є однією з найбільших галузей економіки та має значний вплив на геополітичну ситуацію у світі.

Оборонно-промислова галузь розвинена в багатьох країнах Європи. У Франції є великі виробники військової техніки та озброєння, які успішно працюють на світовому ринку. Крім того, країни ЄС активно співпрацюють у сфері оборонної промисловості та науки, розробляють спільні проекти та програми з підвищення якості виробництва та забезпечення безпеки.

Основні проблеми та перешкоди, які перешкоджають розвитку оборонно-промислового комплексу в Україні, включають: недостатнє фінансування, системні корупційні прояви, недостатній рівень науково-технічного розвитку, недостатня кількість кваліфікованих фахівців, системна бюрократія. Отже, можна зробити наступні висновки:

- Сучасний стан вітчизняної оборонно-промислової галузі в Україні потребує уваги та покращень. Ймовірно, існує потреба в реформах, інвестиціях і модернізації, щоб забезпечити ефективність та конкурентоспроможність галузі.
- Аналіз функціонування оборонно-промислової галузі в зарубіжних країнах може дати цінні уроки та приклади передових практик, які можна впровадити в Україні. Важливо вивчити їх досвід та адаптувати його до

внутрішніх потреб.

- Виявлено чинники деструктивного впливу на розвиток оборонно-промислового комплексу в Україні в контексті забезпечення національної безпеки. Ці фактори можуть включати недостатнє фінансування, втрату технологічної бази, корупцію, недостатню науково-дослідну активність та інші проблеми, які необхідно вирішувати для подальшого розвитку галузі.

Загалом, результати аналізу стану оборонно-промислової галузі в Україні та порівняння з досвідом зарубіжних країн дають підстави для вжиття заходів щодо поліпшення та розвитку галузі з метою забезпечення національної безпеки.

РОЗДІЛ 3

ОСНОВНІ НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБОРОННО-ПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

3.1. Впровадження передового зарубіжного досвіду розвитку оборонної промисловості у вітчизняну практику

У сучасному світі забезпечення національної безпеки стає все більш актуальною та важливою проблемою для країн. Для цього необхідно мати ефективну армію та військову техніку, що забезпечуватимуть захист суверенітету та територіальної цілісності країни. Оборонно-промисловий комплекс є ключовим елементом в реалізації цих завдань, адже саме він забезпечує створення та модернізацію сучасної військової техніки та зброї, необхідної для виконання завдань забезпечення національної безпеки та захисту суверенітету та територіальної цілісності держави.

В Україні, як і в багатьох інших країнах світу, розвиток оборонно-промислового комплексу має велике значення для забезпечення національної безпеки, адже країна перебуває в складній геополітичній ситуації та стикається з військовою агресією з боку сусідньої країни. У цьому контексті, удосконалення оборонно-промислового комплексу є важливим завданням для України та потребує реалізації основних напрямів розвитку.

Тема впровадження передового зарубіжного досвіду розвитку оборонної промисловості у вітчизняну практику є дуже важливою, оскільки Україна є країною, що знаходиться в складних геополітичних умовах та зазнає наступів з боку сусідньої країни. Однією з ключових складових національної безпеки є наявність сильної оборонної промисловості, яка забезпечує військову потужність та можливість захисту держави.

У цьому контексті важливо вивчати передовий зарубіжний досвід та впроваджувати його у вітчизняну практику. Це дає змогу забезпечити якість та

ефективність виробництва військової техніки та зброї, зменшити витрати та підвищити конкурентоздатність у міжнародному вимірі.

Для впровадження передового зарубіжного досвіду доцільно проводити аналіз досвіду країн-лідерів у галузі оборонної промисловості, вивчати їхні сучасні технології та стратегії розвитку, а також здійснювати співпрацю з партнерами з інших країн у галузі виробництва військової техніки та зброї. Також важливо привертати кращих фахівців до співпраці з вітчизняними підприємствами із оборонної промисловості.

Загальна мета впровадження передового зарубіжного досвіду розвитку оборонної промисловості полягає у забезпеченні національної безпеки та створенні потужного та конкурентоздатного військово-промислового комплексу в Україні, що здатен ефективно відповідати на виклики та загрози військової безпеки в регіоні та світі.

Україна може взяти на увагу досвід країн-лідерів у розвитку оборонної промисловості, таких як США, Ізраїль, Німеччина, Індія та Швеція. Розглянемо який досвід Україна може взяти у провідних країн у ОПК:

- Створення сприятливого інвестиційного клімату;
- Розвиток військово-промислового комплексу, що базується на наукових досягненнях;
- Створення інфраструктури для тестування військової техніки та зброї;
- Підвищення ефективності виробництва за допомогою інноваційних технологій;
- Підтримка експорту військової техніки та зброї.

Розглянемо кожен з пунктів більш детально.

Створення сприятливого інвестиційного клімату передбачає встановлення дружнього для інвесторів середовища в країні, яке забезпечує їм необхідну захист і стимулює інвестування. Це може включати в себе такі елементи, як прозорість законодавства та регулювання, стабільність політичної ситуації, надійність юридичної системи та захист прав інтелектуальної власності.

Важливість інвестицій в ОПК полягає в тому, що ця галузь вимагає значних фінансових вкладень на різних етапах, від дослідження і розробки до виробництва та продажу продукції. Інвестиції допоможуть забезпечити необхідні ресурси для розробки нових технологій, покращення якості продукції та забезпечення конкурентоспроможності на міжнародному ринку.

У цьому контексті важливо взаємодіяти з іноземними інвесторами та партнерами для розвитку ОПК в Україні, використовуючи їх досвід і фінансові ресурси для досягнення спільних цілей. Крім того, держава може надавати підтримку інвесторам, наприклад, податкові пільги та інші заходи, які сприяють розвитку ОПК.

Розвиток військово-промислового комплексу, що базується на наукових досягненнях, є одним з основних напрямків удосконалення оборонно-промислового комплексу в Україні. Цей напрямок передбачає активну співпрацю з науковими установами та підтримку досліджень у галузі військової техніки та зброї.

Завдяки науково-технічному потенціалу можна розробляти нові технології та матеріали, підвищувати якість виробленої продукції, зменшувати витрати на її виробництво та експлуатацію, а також впроваджувати нові концепції та стратегії в галузі військової техніки та зброї.

Також важливо залучати науковців та інженерів до роботи в ОПК, щоб забезпечити необхідний рівень наукових знань та практичного досвіду в галузі військової техніки та зброї.

Наприклад, створення спеціалізованих наукових центрів або лабораторій, де науковці та інженери зможуть працювати в команді з представниками військових служб та промисловості, дозволить швидше та ефективніше розробляти нові зразки військової техніки та зброї.

Узагалі, розвиток військово-промислового комплексу на науковій основі є ключовим фактором успішного розвитку ОПК в будь-якій країні. Він дозволяє не тільки розробляти нові технології та підвищувати якість продукції, але й забезпечує конкурентоспроможність галузі на міжнародному ринку військової

техніки та зброї.

Розвиток військово-промислового комплексу базується на активній співпраці між науковими установами та підприємствами ОПК, яка сприяє вивченню сучасних технологій та забезпечує передачу наукових розробок в реальне виробництво.

Крім того, розвиток військово-промислового комплексу потребує постійного вдосконалення науково-технічного потенціалу. Це означає, що потрібно інвестувати в наукові дослідження, створення нових технологій та забезпечення перспективного розвитку військової техніки та зброї. Крім того, необхідно підтримувати інноваційну діяльність у галузі, залучати молодих науковців та фахівців до роботи в ОПК та створювати сприятливі умови для їхнього розвитку.

Створення інфраструктури для тестування військової техніки та зброї є важливим елементом розвитку ОПК, оскільки дозволяє проводити тестування в реальних умовах, що забезпечує ефективність та надійність виробленої продукції.

Ізраїль є однією з країн, яка успішно використовує пустелі для тестування своєї військової техніки. Така інфраструктура дозволяє швидко та ефективно визначати ефективність та недоліки техніки в умовах, які наближені до реальних бойових умов. Крім того, такі тестування дають змогу збирати важливі дані про продукцію, які потім можуть бути використані для подальшого розвитку та покращення військової техніки та зброї.

У разі України можливими варіантами можуть бути полігони в гірських районах, лісових масивах та інших природних умовах, які наближені до бойових умов. Також можна розглядати можливість співпраці з іншими країнами, які мають схожі умови для тестування військової техніки та зброї.

Підвищення ефективності виробництва за допомогою інноваційних технологій - це один з ключових аспектів розвитку ОПК в сучасних умовах. Інноваційні технології дозволяють значно знизити витрати на виробництво та підвищити якість продукції.

Одним з прикладів використання інноваційних технологій в ОПК є

використання 3D-друку в Німеччині для створення деталей військової техніки та зброї. Це дозволяє значно скоротити час виробництва деталей, знизити витрати на їх виготовлення та підвищити якість продукції. Крім того, 3D-друк дозволяє виготовляти складні деталі, які було б важко або неможливо виготовити іншими способами.

До інших інноваційних технологій, які можуть бути застосовані в ОПК, входять наприклад використання штучного інтелекту та машинного навчання для покращення якості продукції та оптимізації виробничих процесів, застосування нанотехнологій для покращення властивостей матеріалів, використання дронів для збору даних та контролю за виробничими процесами тощо.

Так, застосування штучного інтелекту та машинного навчання може бути корисним для покращення якості продукції та оптимізації виробничих процесів в ОПК.

Наприклад, алгоритми машинного навчання можуть використовуватися для аналізу великих обсягів даних, які зібрані від датчиків на військовій техніці. Це дозволяє швидко виявляти потенційні проблеми та допомагає уникнути аварій. Крім того, застосування нанотехнологій дозволяє покращити властивості матеріалів, які використовуються в виробництві військової техніки та зброї, що забезпечує підвищену міцність та стійкість до зносу.

Використання дронів для збору даних та контролю за виробничими процесами також може бути корисним в ОПК. Наприклад, дрони можуть бути використані для збору даних про стан виробничих приміщень та обладнання, що дозволяє оперативно виявляти потенційні проблеми та запобігати аваріям. Крім того, дрони можуть бути використані для зйомки відео з повітря в процесі тестування військової техніки та зброї, що дозволяє більш детально вивчати результати тестів та виявляти потенційні проблеми.

Загалом, застосування інноваційних технологій може допомогти підвищити ефективність виробництва в ОПК та забезпечити високу якість військової техніки та зброї.

Підтримка експорту військової техніки та зброї є важливим фактором

успіху в ОПК. Наприклад, країни, що мають високий рівень військового експорту, отримують додаткові фінансові ресурси для розвитку галузі, підвищення якості продукції та вдосконалення технологій.

Швеція, зокрема, вважається однією з найбільш успішних країн у військовому експорті завдяки високій якості своєї продукції та ефективному маркетингу. Шведські компанії, такі як Saab та Bofors, здійснюють експорт своєї військової техніки та зброї в країни по всьому світу. Це досягається завдяки високій якості продукції, активному використанню маркетингових стратегій та створенню взаємовигідних партнерських відносин з клієнтами.

Застосування ефективних стратегій експорту, таких як підписання довгострокових контрактів з іншими країнами, залучення фінансування від уряду для покращення якості продукції та здійснення маркетингових досліджень, допомагає забезпечити стабільний потік замовлень та експортних доходів в ОПК.

3.2. Формулювання перспектив розвитку оборонно-промислового комплексу в Україні

Так, якщо Україні вдасться запозичити досвід провідних країн світу, то це буде мати наступні перспективи:

- зміцнення оборонної потужності та забезпечення безпеки нації;
- нові робочі місця та підвищити економічний рівень країни;
- підвищення міжнародного статусу України.

Розглянемо кожен з пунктів більш детально.

Так, зміцнення оборонної потужності та забезпечення безпеки нації дійсно є критично важливим для України, особливо в умовах загрози з боку Росії. Збройний конфлікт на Донбасі та анексія Криму свідчать про те, що Україна знаходиться в складних умовах геополітичної нестабільності, і забезпечення безпеки є однією з найважливіших проблем, які потрібно вирішувати.

Українська армія, а також військово-промисловий комплекс, можуть грати важливу роль в зміцненні оборонної потужності країни та забезпеченні безпеки

нації. Це включає в себе не тільки створення та розвиток військової техніки та зброї, але й розробку імпортозамінних технологій та матеріалів, створення інфраструктури для зберігання та транспортування військового обладнання, підготовку військових спеціалістів, розвиток кібербезпеки та багато іншого.

Так, успішний розвиток оборонно-промислового комплексу може мати значний економічний вплив на країну. Збільшення виробництва та збуту військової техніки та зброї може створити нові робочі місця, що сприятиме зменшенню безробіття в країні. Також, успішна експортна політика України в галузі військової техніки може забезпечити значні доходи для держави.

Крім того, успішний розвиток оборонно-промислового комплексу може привернути інвестиції у сферу виробництва, що також має велике значення для економіки країни. Інвестори можуть зацікавитися українським військово-промисловим комплексом через його потенційні можливості та високі технології виробництва. Такі інвестиції можуть стимулювати розвиток не лише оборонної галузі, а й інших галузей промисловості, що позитивно відобразиться на загальному економічному розвитку країни.

Успішний розвиток оборонно-промислового комплексу може допомогти підвищити міжнародний статус України, оскільки це показує, що країна має високий рівень технологічних та виробничих знань, а також може забезпечити свою оборону та захист від потенційних загроз. Якщо Україна зможе розвивати військово-промисловий комплекс та створювати високоякісну військову техніку та зброю, це може привернути увагу інших країн, які зацікавлені у придбанні такої продукції.

Покращення стосунків з іншими країнами також може бути досягнуте через взаємовигідні контракти на продаж військової техніки та зброї. Україна може стати важливим партнером для інших країн, що потребують військової техніки, і тим самим підвищити свої шанси на більш активну участь в міжнародних справах та рішенні глобальних проблем. Зокрема, Україна може зайняти важливе місце в оборонній індустрії Європейського Союзу та НАТО, що може сприяти підвищенню її престижу та впливу в регіоні.

3.3. Розробка рекомендацій щодо підвищення ефективності функціонування оборонно-промислового комплексу в Україні

Останні роки Україна активно працює над реформуванням оборонної галузі, зокрема шляхом створення нових структурних підрозділів, підвищення ефективності використання бюджетних коштів, розвитку науково-дослідних робіт та інноваційних технологій.

Проте, проблеми з виробництвом військової техніки та зброї залишаються. Україна стикається з обмеженнями в доступі до іноземних технологій та комплектуючих, що ускладнює виробництво власної військової техніки та зброї.

Для розв'язання цих проблем необхідно зосередити зусилля на розвитку внутрішнього виробництва та створення власних технологій. Важливо залучати до цього процесу висококваліфікованих фахівців, розвивати наукові дослідження та інновації.

Також необхідно активізувати співпрацю з партнерами з інших країн, зокрема в рамках міжнародних проектів. Це дозволить не лише отримати доступ до нових технологій та ресурсів, а й сприятиме обміну досвідом та взаємному збагаченню.

Отже, розвиток оборонно-промислової галузі є важливим елементом національної безпеки України, а для досягнення успіху необхідно зосередитись на створенні власних технологій та продуктів, які будуть задовольняти потреби військової сфери. В умовах повномасштабної війни, коли військова безпека є безумовним пріоритетом, збройні сили повинні мати надійне збройно-технічне забезпечення, яке буде відповідати вимогам сучасного бойового поля.

Однією з ключових задач збройно-технічного забезпечення є планування національного виробництва ОВТ та продукції подвійного призначення. У зв'язку з цим, українська оборонна промисловість повинна зосередитись на розробці нових технологій та модернізації вже існуючих зразків зброї, включаючи ракетні комплекси, танки, бойові машини та іншу техніку. Крім того, важливо

забезпечити надійний розвиток електронної промисловості, яка є ключовою складовою військової техніки.

Для успішного розвитку оборонно-промислової галузі необхідно забезпечити належний рівень інвестицій та державної підтримки. Держава повинна сприяти створенню сприятливих умов для підприємств, що займаються виробництвом зброї та військової техніки, а також забезпечити належний рівень фінансування наукових досліджень у сфері оборонної техніки.

Для забезпечення ефективності військової промисловості необхідно також здійснювати належне фінансування національної безпеки та військової справи, розвивати інноваційні технології та підвищувати кваліфікацію фахівців. З метою забезпечення національної безпеки також потрібно розробляти та впроваджувати програми по зменшенню залежності України від імпорту військової техніки та матеріалів.

Крім того, для забезпечення успішної реалізації стратегічних цілей необхідно забезпечувати високий рівень готовності військ та використання сучасних методів бойового застосування військ.

Однак, при цьому необхідно забезпечити належний розвиток економіки та забезпечення життєвих потреб населення. Тому виробництво ОВТ та продукції подвійного призначення повинно відбуватись у такий спосіб, щоб була збережена можливість розвитку цивільних галузей економіки та не було порушення прав людини на мирне життя.

З метою досягнення стратегічних цілей в поточній російсько-українській війні, необхідно забезпечити високий рівень збройного забезпечення збройних сил України та забезпечити належний розвиток ОВТ галузі. При цьому необхідно забезпечити взаємодію з іншими державами, щодо надання підтримки Україні в обороні її територіальної цілісності та суверенітету.

Крім того, важливим аспектом забезпечення військової безпеки є підвищення рівня кваліфікації кадрів, що займаються розробкою, виробництвом та експлуатацією ОВТ та продукції подвійного призначення. Для цього необхідно розвивати систему підготовки та підвищення кваліфікації фахівців, а також

залучати нові технології та інновації.

Крім того, важливим аспектом забезпечення військової безпеки є забезпечення доступності та якості медичної допомоги для військовослужбовців, які беруть участь в бойових діях.

Крім того, важливим аспектом забезпечення військової безпеки є забезпечення доступності та якості медичної допомоги для військовослужбовців, які беруть участь в бойових діях. Для цього необхідно розвивати систему медичного забезпечення, вдосконалювати медичні технології та методи лікування, навчати медичний персонал відповідним навичкам та забезпечувати відповідне обладнання та медичні засоби. Крім того, важливо підтримувати психологічний стан військовослужбовців, які перебувають у зоні бойових дій, та забезпечувати їм психологічну допомогу та підтримку.

До інших аспектів забезпечення військової безпеки можна віднести також розвиток інфраструктури та логістики для забезпечення військових потреб, включаючи зберігання та транспортування військового обладнання та боєприпасів, забезпечення безпеки на території країни та за її межами, а також розвиток інформаційних технологій та засобів зв'язку для забезпечення координації військових дій та обміну інформацією.

Надійне забезпечення військової безпеки є важливим елементом національної безпеки країни. Забезпечення військової безпеки передбачає системний підхід до розвитку військової галузі, включаючи збройні сили, військову промисловість та наукові дослідження, медичне забезпечення та логістику. Всі ці аспекти взаємодіють та взаємопов'язані та потребують системної підтримки та розвитку для забезпечення військової безпеки країни.

Тож, розвиток оборонно-промислового комплексу є ключовим чинником національної безпеки України. Для досягнення успішного розвитку в цій сфері необхідно впроваджувати передовий зарубіжний досвід та формулювати перспективні напрями розвитку, зокрема, зосереджуватись на розробці нових технологій, підвищенні якості продукції та забезпеченні конкурентоспроможності в глобальному ринку. Також важливо розробляти рекомендації щодо підвищення

ефективності діяльності оборонно-промислового комплексу в Україні, зокрема, створення сприятливого інвестиційного клімату, сприяння розвитку інноваційних технологій, підтримка наукових досліджень та розвиток кадрового потенціалу. Успішний розвиток оборонно-промислового комплексу може принести багато позитивних наслідків для країни, таких як зміцнення оборонної потужності, створення нових робочих місць, підвищення економічного рівня та підвищення міжнародного статусу країни.

Отже, можна зробити наступні висновки:

- Удосконалення оборонно-промислового комплексу в Україні є стратегічно важливим для забезпечення національної безпеки країни. Це включає модернізацію виробництва, підвищення науково-технічного рівня, стимулювання інновацій та покращення управління в ОПК.
- Розвиток та підтримка вітчизняних оборонних підприємств є пріоритетом для забезпечення самодостатності та зменшення залежності від імпорту. Необхідно стимулювати внутрішнє виробництво військової техніки та зброї, а також сприяти співпраці з іноземними партнерами.
- Залучення приватного сектору та іноземних інвестицій є важливим для розвитку ОПК. Створення сприятливих умов для бізнесу, залучення інноваційних технологій та експертизи, а також розвиток експортного потенціалу, сприятимуть стійкому розвитку комплексу.
- Розширення міжнародного співробітництва та партнерства в області оборонно-промислового комплексу має важливе значення. Це включає спільні науково-дослідні проекти, обмін досвідом, технологіями та виробничими можливостями, а також участь у спільних військових програмах та тренуваннях.
- Постійне підвищення ефективності управління в оборонно-промисловому комплексі є необхідним для забезпечення його успішного розвитку. Це включає впровадження сучасних методів управління, оптимізацію бюрократичних процедур, покращення системи контролю та координації діяльності.
- Важливо забезпечити належний рівень фінансування оборонно-

промислового комплексу для його стійкого розвитку. Держава повинна виділяти достатні ресурси на модернізацію і розвиток військово-промислового комплексу, забезпечуючи необхідні інвестиції, науково-дослідну роботу та підтримку виробництва.

- Необхідно активізувати співробітництво між державними органами, оборонними підприємствами та науковими установами для впровадження інноваційних рішень та технологій в оборонному секторі. Це дозволить покращити якість та ефективність виробництва, забезпечити швидкий перехід до новітніх розробок та створення конкурентоспроможної військової техніки.

- Забезпечення високого рівня кваліфікації та професійної підготовки працівників в оборонному секторі є важливим аспектом удосконалення оборонно-промислового комплексу. Це охоплює не лише вищу освіту, але й професійне навчання, підвищення кваліфікації та навчання працівників на різних рівнях.

Розвиток системи освіти повинен враховувати поточні та майбутні потреби оборонно-промислового комплексу, включаючи передові технології, інновації та стратегічні напрямки розвитку. Програми навчання повинні бути орієнтовані на практичну спрямованість, включаючи практичні заняття, стажування та співпрацю з підприємствами оборонного сектору.

ВИСНОВКИ

Основні результати дослідження знайшли відображення у висновках і пропозиціях в контексті визначених у роботі мети і завдань.

1. Проаналізовано поняття і сутність оборонно-промислового комплексу та системи національної безпеки та досліджено його роль. Встановлено, що оборонно-промисловий комплекс та національна безпека мають тісний зв'язок і взаємозалежність. ОПК відіграє ключову роль у забезпеченні розробки, виробництва та постачання озброєння, військової техніки, систем зв'язку та інших засобів безпеки. Це включає важливі компоненти, такі як бойова техніка, військові літаки, кораблі, бронетехніка, ракетні системи, комп'ютерні системи, засоби зв'язку та багато іншого. Ефективний розвиток ОПК є необхідним для забезпечення сильних оборонних сил країни, які можуть відстояти її територіальну цілісність та національну безпеку. ОПК дозволяє країні адекватно реагувати на потенційні загрози та виклики, надаючи необхідні засоби для дотримання мирних домовленостей, забезпечення внутрішнього порядку та здійснення захисту у разі військової агресії.

У свою чергу, національна безпека є передумовою для ефективного функціонування ОПК. Забезпечення безпеки країни, її стабільності та захисту від зовнішніх та внутрішніх загроз створює сприятливі умови для розвитку оборонно-промислового комплексу. Надійна національна безпека сприяє стабільності та залученню інвестицій у ОПК, що дозволяє країні розширювати виробничі потужності, розвивати технології та забезпечувати вчасне фінансування та розробку нових інноваційних рішень.

2. Проведено огляд сучасного стану вітчизняного оборонно-промислового комплексу та розвинутих зарубіжних країн. З'ясовано, що:

- Україна має значний потенціал у вітчизняному оборонному виробництві. Країна володіє кадровими та технологічними ресурсами для розробки та виробництва високотехнологічної військової техніки та зброї.

- Однак, український оборонний сектор зазнав викликів та перешкод у період після розпаду Радянського Союзу. Були складнощі у модернізації

виробництва, нестабільність у фінансуванні та залежність від постачань з інших країн.

- Розвинуті зарубіжні країни, такі як США, Росія, Китай, Франція та Ізраїль, мають потужний оборонно-промисловий комплекс і високу технологічну базу. Вони здатні виробляти інноваційну військову техніку та зброю, що відповідають сучасним вимогам.

- Співробітництво з іноземними партнерами є важливим елементом розвитку вітчизняного оборонного сектору. Україна активно співпрацює з країнами-постачальниками технологій та зброї, такими як США, Туреччина, Канада та Європейський союз, з метою обміну досвідом, модернізації виробництва та підвищення якості продукції.

- Вітчизняні виробники оборонної продукції поступово розвиваються та працюють над підвищенням якості продукції.

3. Досліджено чинники деструктивного впливу на розвиток оборонно-промислового комплексу в Україні в контексті забезпечення національної безпеки. Обґрунтовано, що вони обумовлені наступними тенденціями:

- Фінансові обмеження: Недостатнє фінансування є одним з головних чинників, що обмежує розвиток оборонно-промислового комплексу в Україні. Недостатні асигнування на оборону та військову промисловість ускладнюють модернізацію виробництва, дослідження та розробку нових технологій та інновацій.

- Залежність від імпорту: В Україні існує висока залежність від імпорту важливих компонентів, технологій та обладнання для виробництва оборонної продукції. Це ускладнює розвиток вітчизняної технологічної бази та створення конкурентоспроможної продукції.

- Кадрові проблеми: Втрата кваліфікованих кадрів в результаті еміграції або їх недостатнє навантаження у секторі оборонної промисловості є серйозною проблемою. Брак кваліфікованої робочої сили обмежує можливості розвитку технологій та інновацій у галузі.

- Корупція та недостатня прозорість: Проблеми корупції та недостатня

прозорість у державних закупівлях і контрактах зменшують довіру до оборонно-промислового комплексу. Це може призвести до втрати інвестицій та зменшення конкурентоспроможності виробників.

4. Визначено основні напрями удосконалення оборонно-промислового комплексу в Україні в контексті національної безпеки, які полягають у:

- Забезпеченні стабільного та достатнього фінансування: Для ефективного розвитку оборонно-промислового комплексу необхідно забезпечити стабільне та адекватне фінансування з бюджету. Це дозволить здійснювати дослідження, модернізувати виробництво, залучати кваліфікованих спеціалістів та реалізовувати інноваційні проекти.

- Розвиток власної технологічної бази: Україна повинна активно інвестувати в розвиток власної технологічної бази. Це включає модернізацію наявних виробничих потужностей, створення нових технологій та науково-дослідних центрів, підвищення якості виробництва та забезпечення конкурентоспроможності на світовому ринку.

- Підтримка наукових досліджень та інновацій: Україна повинна стимулювати проведення наукових досліджень та розробок у галузі оборонної промисловості. Це сприятиме впровадженню нових технологій, підвищенню якості та ефективності продукції, а також забезпечить конкурентоспроможність на міжнародному ринку.

- Співробітництво з іноземними партнерами є важливим напрямом для удосконалення оборонно-промислового комплексу в Україні в контексті національної безпеки. Це сприяє обміну знаннями, передовими технологіями та досвідом з партнерами, які вже мають розвинені оборонні технології.

5. Сформульовано перспективи розвитку оборонно-промислового комплексу в Україні та запропоновано рекомендації щодо його удосконалення. Доведено, що важливим кроком для забезпечення сильного та конкурентоспроможного оборонно-промислового комплексу є збільшення інвестицій та науково-технічного співробітництва.

Українському оборонно-промисловому комплексу необхідно активізувати

співпрацю з вітчизняними та закордонними партнерами, включаючи наукові установи, вищі навчальні заклади та промислові підприємства. Така співпраця дозволить обмінюватися досвідом, впроваджувати новітні технології та спільно розробляти і виробляти продукцію високої якості.

Потрібно також звернути увагу на підтримку та розвиток науково-дослідних інститутів та інноваційних центрів, що спеціалізуються на оборонних технологіях. Це сприятиме створенню нових розробок, збільшенню науково-технічного потенціалу та виробничих можливостей.

Крім того, необхідно підтримувати стабільне фінансування оборонно-промислового комплексу, а також сприяти розвитку кадрового потенціалу шляхом залучення та підготовки кваліфікованих спеціалістів.

Удосконалення оборонно-промислового комплексу в Україні є стратегічно важливим для забезпечення національної безпеки та стійкості. Реалізація запропонованих рекомендацій сприятиме зміцненню внутрішнього оборонного потенціалу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Полторак, С. Т. "Військово-промисловий комплекс: поняття, сутність і роль держави в управлінні ним." Інвестиції: практика та досвід 7 (2017): 85-88.
2. Сальнікова, О. Ф. "Роль оборонно-промислового комплексу в системі національної безпеки." Державне управління: удосконалення та розвиток 4 (2014).
3. Про національну безпеку України: Закон України (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2018, No 31, ст.241) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19/print>
4. Shemaev, Vladimir, Andrey Onofriychuk, and Polina Tolok. "Стан та пріоритети розвитку оборонно-промислового комплексу України в умовах дії воєнного стану." *Journal of Scientific Papers "Social Development and Security"* 12.4 (2022): 46-55.
5. Конституція України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>
6. Закон України про національну безпеку (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2018, № 31, ст.241). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>
7. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 18 червня 2021 року "Про Стратегію розвитку оборонно-промислового комплексу України"): Закон України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/372/2021>
8. Партнерство заради миру URL: <https://ukraine-nato.mfa.gov.ua/ukrayina-nato/partnerstvo-zaradi-miru>
9. Співробітництво в рамках програми «Партнерство заради миру та безпеки» URL: <https://dn.gov.ua/ekonomika/mizhnarodne-ta-mizhregionalne-spivrobitnictvo/evropejska-ta-evroatlantichna-integraciya-yes/nato/spivrobitnictvo-v-ramkah-programi-partnerstvo-zaradi-miru-ta-bezpeki>
10. Міністерство оборони України URL: <https://www.mil.gov.ua>
11. Department of Defense Releases the President's Fiscal Year 2024 Defense Budget URL: <https://www.defense.gov/News/Releases/Release/Article/3326875/departments-of->

[defense-releases-the-presidents-fiscal-year-2024-defense-budget/](#)

12. Top 10 Aerospace and Defense Companies in the US in 2021 by Revenue
URL: <https://www.globaldata.com/companies/top-companies-by-sector/aerospace-and-defence/us-defense-companies-by-revenue/>

13. USA Defense Industry Companies' Development in Current Conditions: Trends and Prospects URL: https://www.researchgate.net/publication/305895419_USA_Defense_Industry_Companies%27_Development_in_Current_Conditions_Trends_and_Prospects

14. Defence industries and technologies URL: <https://www.diplomatie.gouv.fr/en/french-foreign-policy/economic-diplomacy-foreign-trade/supporting-french-businesses-abroad/strategic-sector-support/defence-industries-and/>

15. The French defence industry in the knowledge management era: A historical overview and evidence from empirical data URL: https://www.researchgate.net/publication/23776877_The_French_defence_industry_in_the_knowledge_management_era_A_historical_overview_and_evidence_from_empirical_data

16. Economic Efficiency and Total Productivity of Defense Industries in NATO and EUROZONE URL: https://www.researchgate.net/publication/340998818_Economic_Efficiency_and_Total_Productivity_of_Defense_Industries_in_NATO_and_EUROZONE

17. Матюшенко І. Ю. Світовий ринок озброєнь : перспективи для України / І. Ю. Матюшенко, К. В. Ковальчук // *Проблеми економіки*. 2011. №1. С. 32-40.

18. Шемаєва, Л. Г., П. О. Толок. "Сучасні тенденції розвитку міжнародного воєнно-економічного співробітництва України." *Вчені записки Університету «КРОК»* 4 (64) (2021): 21-27.

19. Книжник, К. І., В. Я. Голюк. "Ключові фактори забезпечення конкурентоспроможності оборонно-промислового комплексу України." *Актуальні проблеми економіки та управління* 15 (2021).

20. Гаврилова, Н. В., Л. М. Петренко, and Н. С. Пітел. "Міжнародне

партнерство підприємств оборонно-промислового комплексу України: фінансово-економічні аспекти розвитку." (2021).

21. Павленко, Д. Г., Ю. В. Семенюк, and Ю. М. Лисецький. "Національна безпека: поняття, складники, чинники впливу." *Вчені записки* (2021): 32021102.

22. Дідич, О. "Основні проблеми оборонно-промислового комплексу та шляхи їх подолання." *Ефективність державного управління* 67 (2021): 54-66.

23. Андріянова, Ніна, Леонід Голопатюк, and Микола Шпура. "Основи оборонної політики Республіки Польща." *Державна політика у сфері оборони. Зміст, пріоритети, перспективи*: 41.

24. Говорун, О. К. Державне управління оборонно-промисловим комплексом в умовах ринкової економіки. MS thesis. Сумський державний університет, 2021.

25. Кудряченко, А. І., С. В. Толстов. "Стратегія забезпечення євроатлантичного співробітництва України у військовій сфері." (2019): 239-260.

26. Сальнікова, О. Ф. "Сучасні тенденції розвитку оборонно-промислового комплексу України." *Державне управління: удосконалення та розвиток* 1 (2015).

27. Аванесова, Ніна Едуардівна, Юлія Іванівна Сергієнко. "АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ОБОРОННО-ПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ В СИСТЕМІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ." Редакційна колегія: 458.

28. Фролов, В. С., et al. "Досвід оборонного планування в НАТО, заснованого на спроможності військ (сил)." *Збірник наукових праць Центру воєнно-стратегічних досліджень НУОУ імені Івана Черняхівського* (2020): 40-43.

29. ЯНЮК, Сергій. "Досвід зарубіжних країн у застосуванні механізмів державного регулювання територіальної оборони." *Публічне управління та місцеве самоврядування* 4 (2019): 97-106.

30. Zur, Ch. (2018). Defense Department's Contracting Regulation Needs Improvement. In U. S. Chamber of Commerce. Retrieved September 06, 2018, from URL : <https://www.uschamber.com/series/above-the-fold/defense-department-s-contracting-regulation-needs-improvement>

31. Скурський П. П. Зарубіжний досвід оборонного планування: оборонна програма на майбутні роки США // П. П. Скурський, О. Ф. Величко // *Наука і оборона*. 2011. №2. С. 24-30
32. Затинайко О. І. Система оборонного планування, програмування, розробки бюджету та виконання збройних сил США / О. І. Затинайко, П. П. Скурський, О. Ф. Величко // *Наука і оборона*. 2010. №3. С.18-25.
33. Єрменчук О. П. Шляхи законодавчого вдосконалення механізмів державної підтримки вітчизняного оборонно-промислового комплексу / О. П. Єрменчук, П. П. Скурський // *Інформаційна безпека людини, суспільства, держави*. 2011. № 3 (7). С. 54-63.
34. Скурський, П. П., and О. П. Єрменчук. "Правове регулювання у сфері оборонно-промислового комплексу України та США: порівняльно-правовий аналіз." *Бюлетень Міністерства юстиції України* 3 (2013): 64-71.
35. Купінець, Л. Є., and Т. С. Обнявко. "Економіко-екологічний вектор розвитку сучасного військово-промислового комплексу." *Економічні інновації* (2014).
36. Боднарчук Р.В. Проблеми планування, формування і виконання воєнно-технічної політики в Україні: методологічний аспект. *Стратегічна панорама*. 2001. № 1-2. С. 143-148.
37. Павловський, І. В., et al. "Воєнно-технічна політика України: проблеми формування та реалізації в умовах кризових явищ та ресурсних обмежень." *Озброєння та військова техніка* 3 (2017): 3-7.
38. Плахута В. Стратегічні цілі реформування ОПК – 5 необхідних складових URL: <http://opk.com.ua/стратегічні-ціліреформування-опк-5>
39. Горбулін В.П. Створення ДК «Укроборонпром» як початок формування дієвого ядра ОПК / В.П. Горбулін, В.С. Шеховцов; *Наука і оборона* №3, 2013, С. 27–31.
40. Бегма В.М. Військово-технічна та оборонно-промислова політика України в сучасних умовах: аналіт. доп. / В.М. Бегма, О.О. Свергунов; упоряд. В.М. Маркелов, [за заг. ред. В.М. Бегми]. – К.: НІСД, 2013 – 112 с.

41. Бібік, Д. В., and І. П. Гречка. "Секція 25. Розбудова обороноздатності України реформування оборонно-промислового комплексу як складової системи національної безпеки." Голова конференції: Сокол ЄІ (Україна). Співголови конференції: Торма А.(Угорщина), Раду СМ: 317.

42. О.В. Балуєва, В.І. Лященко Стан та передумови відродження оборонно-промислового комплексу України Інвестиції: практика та досвід 15 (2017): 74-81.

43. НЕЗАЛЕЖНИЙ АНАЛІТИЧНИЙ ЦЕНТР ГЕОПОЛІТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ Борисфен Інтел. URL: https://bintel.org.ua/nukma/nacionalna_bezpeka/

44. Дзьобань О.П. Національна безпека в умовах соціальних трансформацій (методологія дослідження та забезпечення) : монографія Харків : Константа, 2006. 440 с. URL: <https://www.twirpx.com/file/>

45. ДК "Укроборонпром". URL: <https://ukroboronprom.com.ua>.

46. Постанова «Про утворення Міжвідомчої комісії з питань оборонно-промислового комплексу» (від 24 січня 2020 р. № 54 Київ). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/54-2020-п#Text>.

47. ДП «АНТОНОВ» URL: <https://www.antonov.com>.

48. ДК «Укрспецекспорт» URL: <https://ukrspecexport.com>.

49. Мунтіян В.І. Реформування Збройних сил України: погляд крізь призму Держбюджету-2004. *Наука і оборона*. 2005. № 4. С. 7 – 13

50. SIPRI. URL: <https://www.sipri.org>

Короткий звіт за результати перевірки кваліфікаційної роботи антиплагіатною інтернет-системою Unicheck

Ім'я користувача: Національної економіки та публічного управління О...	ID перевірки: 1015296441
Дата перевірки: 29.05.2023 10:38:23 EEST	Тип перевірки: Doc vs Internet + Library
Дата звіту: 29.05.2023 13:27:38 EEST	ID користувача: 100005719

Назва документа: KNEPU_antiplag_EA-401_bak2023_Бурак

Кількість сторінок: 43 Кількість слів: 8489 Кількість символів: 68515 Розмір файлу: 50.55 KB ID файлу: 1014968395

3.84% Схожість

Найбільша схожість: 0.9% з Інтернет-джерелом (<http://chiz.nangu.edu.ua/article/download/272297/267890/627974>)

2.6% Джерела з Інтернету	91	Сторінка 45
2.4% Джерела з Бібліотеки	176	Сторінка 45

0% Цитат

Вилучення цитат вимкнене

Вилучення списку бібліографічних посилань вимкнене

0% Вилучень

Немає вилучених джерел